



DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII LA ADULTUL EMERGENT PERSONALITY DEVELOPMENT IN THE EMERGING ADULT

Violeta Lungu, doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chişinău, psiholog
clinician România

Igor Racu, dr. habilitat în psihologie, prof. universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion
Creangă” din Chişinău.

CZU: 159.923.2

Rezumat

Premise. Tinerii NEET (care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare) au devenit un real motiv de îngrijorare la nivelul UE. De aproape un deceniu află în desfășurare programe de asistență financiar-profesională, dar numărul acestora este în continuă creștere, iar cei care depășesc categoria de vârstă corespunzătoare NEET se alătură șomerilor și asistaților social [13; 14, p. 27]. Am propus un program de optimizare comoportamentală prin dezvoltarea suprafactorilor de personalitate din modelul Big Five, așa cum au fost conceptualizați și descriși în Chestionarul ABCD-M [12].

Metoda. În cadrul studiului longitudinal au participat 24 de tineri, cu vârste între 23 și 26 de ani, aparținând categoriei NEET.

Rezultate. În urma participării la programul de intervenție psihologică pentru optimizarea comportamentului, tinerii au înregistrat creșteri semnificative ale suprafactorilor de personalitate.

Cuvinte cheie: dezvoltarea personalității, maturitate în curs de dezvoltare, Cinci mari factori, adult emergent

Abstract

Background. Young NEETs (young people who are not employed and do not attend any educational or training program) have become a real concern at EU level. Financial-professional assistance programs have been in place for almost a decade, but their number is constantly growing, and those over the appropriate NEET age group are joining the unemployed and social workers [13; 14, p. 27]. We proposed a behavioral optimization program by developing personality superfactors from the Big Five model, as they were conceptualized and described in the ABCD-M Questionnaire [12].

Method. The longitudinal study involved 24 young people, aged between 23 and 26, belonging to the NEET category.

Results. Following the participation in the psychological intervention program for optimizing the behavior, the young people registered significant increases of the personality factors.

Keywords: personality development, developing maturity, Big Five factors, emerging adult

La începutul maturității, referindu-ne în mod obișnuit la vârstele cuprinse între 18 și 30 de ani, indivizii se confruntă cu tranziții multiple care au consecințe profunde pentru viața lor. Experiențele și deciziile avute în acest interval de vârstă, cum ar fi angajarea pentru prima dată într-o relație romantică serioasă sau alegerea căii profesionale sau educaționale de urmat, stabilesc în mare măsură bazele vieții viitoare. Prin urmare, vârsta adultă timpurie nu numai că prezintă un vârf de schimbări de mediu, ci și una de dezvoltare individuală [8, p. 271]. Subliniind importanța maturității timpurii, cercetările anterioare au descoperit că trăsături de personalitate precum Big five (Extraversie, Nevrotism, Agreabilitate, Conștiinciozitate și Deschiderea spre experiență) se schimbă cel mai



puternic la vârsta adultă timpurie [18, p. 322]. Aceste schimbări pot fi parțial atribuite efectelor de socializare adecvate vârstei, de exemplu, formării primei relații romantice sau intrării în forța de muncă [3, p. 42; 5; 7, p. 16]. Deși cercetările sunt semnificative, aceste constatări nu pot fi ușor generalizabile pentru întreaga gamă de vârstă a perioadei adulte timpurii. Cercetările sugerează că persoanele aflate la sfârșitul adolescenței până la mijlocul deceniului doi pot diferi substanțial de cele de la sfârșitul acestuia în ceea ce privește schimbarea personalității [19]. Cercetătorii din domeniul dezvoltării personalității s-au bazat recent pe conceptul lansat de Arnett [1; 2] de vârstă adultă emergentă ca etapă de dezvoltare distinctă la începutul maturității timpurii pentru a explica și înțelege aceste diferențe de vârstă. În același timp, există și voci critice care contestă fundamentele teoretice și empirice ale vârstei adulte emergente, afirmând, de exemplu, că acestui concept îi lipsește o delimitare clară de alte grupe de vârstă [22, p. 17]. Într-o cercetare longitudinală recentă, desfășurată într-un interval de patru ani, pe două grupe de vârstă (16-19 ani și 26-29) autorii au arătat că există diferențe semnificative de vârstă în ceea ce privește aspectele esențiale ale personalității, iar aceste schimbări se datorează vârstei și nu evenimentelor de viață cu care au fost corelate [15]. În România cercetările privind maturitatea emergentă sunt la început [16], dar confirmă particularitățile și trăsăturile distincte față de adolescență și maturitatea timpurie.

Metoda

Participanți. La intervenția psihologică pentru dezvoltarea personalității adulților emergenți au participat 24 de persoane, cu media de vârstă 24.2 ani ($AS=1.17$) incluse în cercetarea doctorală privind Optimizarea comportamentului prin ameliorarea schemelor mentale disfuncționale la adultul emergent. Participanții la cercetare aparțin categoriei NEET (tineri care nu sunt încadrați profesional și nici nu urmează vreun program educațional sau de formare [13; 14, p. 27]).

Instrumente

ABCD-M, Inventar de personalitate tip BIG 5, investighează 5 supra-factori de personalitate (cu 5 fațete fiecare) [12]: 1. Extraversie (scale-fățete: Activism, Optimism, Umor, Abilitate interpersonală, Afirmare personală); 2. Maturitate (scale-fățete: Respect, Adaptare, Prietenie, Forța inhibiției, Forța eului); 3. Agreabilitate (scale-fățete: Altruism, Romantism, Căldură afectivă, Empatie, Onestitate); 4. Conștiinciozitate (scale-fățete: Voință-perseverare, Spirit de perfecțiune, Raționalitate, Planificare, Auto-disciplină); 5. Autoactualizare (scale-fățete: Aprofundare, Toleranță, Rafinare, Independență, Creativitate).



Am ales pentru investigarea personalităţii acest instrument pentru coerenţa scalelor-faţete şi pentru faptul că descrierea lor subsumată itemilor permite abordarea lor drept factori de personalitate ce servesc unei dezvoltări adaptative pentru un comportament optim.

Procedura. Pentru a evalua eficienţa programului de intervenţie psihologică pentru dezvoltarea personalităţii adultului emergent, participanţii au completat chestionarul ABCD-M, apoi au fost împărţiţi aleator în două grupuri omogene (experimental GE şi de control GC). La finalizarea programului participanţilor li s-a reaplicat proba ABCD-M.

Analiza statistică şi rezultate

Intervenţia psihologică de grup a facilitat dezvoltarea personalităţii tinerilor. De la o testare la alta, participanţii din grupul experimental au obţinut rezultate superioare, semnificative statistic. Rezultatele comparative obţinute de tinerii din GE la test/retest privind nivelul auto-raportat al manifestării factorilor de personalitate sunt prezentate în Tabelul 1. Conform datelor prezentate, constatăm diferenţe semnificative între rezultatele obţinute de GE în etapa retest faţă de etapa test, după aplicarea testului Wilcoxon. Schimbările semnificative se datorează metodelor şi tehnicilor aplicate în cadrul programului, punctual aplicat pe fiecare faţetă a a factorului-trăsătură: Extraversie ($Z=-2.814$, $\Sigma R+=55$, $\Sigma R-=0$, $p=0.005$), Maturitate ($Z=-3.066$, $\Sigma R+=78$, $\Sigma R-=0$, $p=0.005$), Agreabilitate ($Z=-3.062$, $\Sigma R+=66$, $\Sigma R-=0$, $p=0.003$), Conştiinciozitate ($Z=-2.814$, $\Sigma R+=78$, $\Sigma R-=0$, $p=0.002$), Autoactualizare ($Z=-2.598$, $\Sigma R+=72$, $\Sigma R-=0$, $p=0.009$).

Tabel 1. Date descriptive şi testul Wilcoxon pentru GE test şi retest

Factori de personalitate	MEDIA (N=24)		Z	p
	Test	Retest		
Extraversie	106.8 (11.9)	112.2 (10.3)	-2.814	0.005
Maturitate	99.8 (13.07)	107 (9.04)	-3.066	0.002
Agreabilitate	104 (12.9)	109.5 (5.9)	-3.062	0.003
Conştiinciozitate	99 (11.4)	106.7 (11.3)	-2.947	0.002
Autoactualizare	99.87 (12.7)	110.08 (11.9)	-2.598	0.009

Grupul de control (GC) nu înregistrează diferenţe semnificative statistic între cele două testări, aşa cum observăm în Tabelul 2.

Tabel 2. Date descriptive şi testul Wilcoxon pentru GC test şi retest

Factori de	MEDIA (N=24)	Z	p
------------	--------------	---	---



personalitate	Test	retest		
Extraversie	100.1 (10.8)	100.9 (10.2)	-1.983	0.067 (ns.)
Maturitate	94.8 (12.6)	96.5 (11.5)	-2.124	0.084 (ns.)
Agreabilitate	97. (11.9)	98.2 (9.8)	-2.081	0.137 (ns.)
Conștiinciozitate	90.6 (10.4)	91.7 (10.7)	-1.635	0.102 (ns.)
Autoactualizare	94.8 (12.7)	95.2 (8.9)	-0.715	0.474 (ns.)

Discuții. Schimbarea personalității poate fi operaționalizată în mai multe moduri. În studiul de față, ne-am concentrat aplicat pe fațetele super-factorilor de personalitate subsumate modelului Big five, operaționalizate în Chestionarul ABCD-M, adaptat spațiului lingvistic și cultural românesc. Factorii ABCD-M sunt definiți de trăsături intercorelate, iar avantajul semnificativ al acestui instrument este abordarea multifacetară, care nuanțează atât funcționalitatea, modalitățile de manifestare personală, cât și metodele și tehnicile de intervenție.

1. Suprafactorul Extraversie a putut fi ameliorat prin exerciții ce potențează nivelul de activism, emoțiile pozitive, flexibilitatea cognitivă manifestată în umor, stimularea dorinței de ascendență socială și participarea abilă, adecvată la grupuri, precum și nevoia moderată de reușită. Aceste trăsături le-am considerat importante și călăuzitoare în schimbarea profilului și optimizarea comportamentului tinerilor NEET.

2. Suprafactorul Maturitate-Adaptare are o abordare diferită de factorul Nevrotism din Big Five, nefiind constituit în dihotomia patologie nevrotică versus echilibru emoțional, ci aplicat în cadrul funcționalității normale, în sensul maturității versus imaturității. În exterior sa pozitivă, Maturitatea se referă la capacitatea indivizilor de a-și respecta semenii, societatea în ansamblu, regulile, de a-și controla reacțiile și susține încrederea și concepția de sine. Maturitatea este expresia unui comportament socializat, adaptativ, prietenos, cu un control bun, dar neinhibat al emoționalității. Persoana matură este capabilă de o centrare sănătoasă pe obiective, relații, cu un bun control moral, încrezător în sine și în ceilalți, opunându-se emoționalității negative asociate egocentrismului.

3. Suprafactorul Agreabilitate, în pofida caracterului său controversat, este considerat un factor de acomodare, cu o dimensiune pregnant interpersonală ce evaluează măsura în care persoana este capabilă de relaționare afectivă și morală. În centrul acestei dimensiuni se află altruismul, în sensul unui comportament stabil, cooperant, de ajutorare a celorlalți, cu empatie, în mod deschis și onest. La antipodi se află comportamentele egoiste, antagoniste, lipsite de înțelegere/compasiune, dezinteresate



și nesincere, iar la extreme se află persoanele amorale, sceptice cu privire la intențiile celorlalți, cu atribuiri ostile și fără spirit al dreptății.

4. Suprafactorul Conștiinciozitate se referă la autocontrol în sensul capacității de a persevera, de a se perfecționa, ordona în sens existențial și pragmatic cu rațiune și control al propriei vieți. Sintetic, factorul se referă la auto-organizare, îndeplinire a îndatoririlor și planificare. Persoanele cu un nivel ridicat de agreabilitate sunt hotărâte și cu voința structurată, trăsături dezirabile pentru tinerii emergenți din categoria NEET, pentru că realizările din oricare profesie țin de acest factor și fațetele sale: perseverența, caracterul studios, raționalitatea, obiectivitatea, spiritul planificat, controlul emoțional, cu capacitate de gestionare a reacțiilor emoționale. Datele empirice indică, la polul opus, tendințele personale hedoniste, lipsa de organizare rațională și auto-control, dezinteres pentru perfecționare, superficialitate în urmărirea și realizarea sarcinilor, incapacitatea de mobilizare volitivă în confruntarea cu problemele, precum și ineficiență. Persoanele se percep mai puțin pregătite să facă față vieții, le poate lipsi ambiția sau precizarea scopurilor. În cadrul intervenției psihologice s-a pus accent pe motivare, tehnici de mobilizare a voinței și aspirațiilor, ameliorarea schemelor mentale de incompetență și neputință.

5. Suprafactorul Autoactualizare a fost conceptualizat în spiritul teoriei lui Maslow, cu aspecte ce țin de motivații și atitudini ce facilitează comportamentele de autoactualizare definite prin meta-trebuințe. Persoanele cu un nivel ridicat la acest suprafactor au constanță în preocuparea pentru evoluția personală și profesională, sunt creative, motivate de dezvoltare continuă. Atitudinile și motivațiile subsumate acestui factor sunt de importanță deosebită pentru adulții emergenți pentru că manifestarea lor permite comportamente de transformare personală, evoluție, depășirea stagnării și superficialității, angajând persoana pe o traiectorie ascendentă, autonomă. Reversul factorului semnifică stagnare, existența prin prisma trebuințelor imediate, egocentrice. În cadrul intervenției, lucrul pentru dezvoltarea acestui factor a presupus stimularea curiozității și a spiritului de analiză, analiza prejudecăților, deschiderea față de nou, spiritul tolerant și flexibil. La polul opus regăsim persoane dezinteresate de formarea lor personală, de transformarea spre scopuri bine precizate și dezinteresate de consecințele propriei inerții comportamentale.

Din descrierea sumară a acestor suprafactori reiese importanța la lor ca ghidaj în realizarea programelor de dezvoltare personală a tinerilor. De altfel, un corp larg de cercetări afirmă că vârsta adultă timpurie este caracterizată de modificări substanțiale [17], conștiinciozitatea și agreabilitatea cresc pe întreaga perioadă, în timp de nevrotismul crește substanțial de la sfârșitul adolescenței și până la începutul deceniului doi [10]. Creșterea conștiinciozității pare a fi deosebit de puternică între



19 și 24 de ani, apoi creșterile sunt ceva mai slabe [11; 20]. Studii anterioare au raportat scăderi substanțiale ale agreabilității în anii de vârstă adultă emergentă [11; 25]. Mai amintim studiile care sugerează că diferențele inter-individuale în toate cele cinci trăsături mari se stabilizează din ce în ce mai mult pe parcursul maturității timpurii. Acest model s-ar putea datora abilităților crescânde ale indivizilor de a-și forma nișe proprii; odată cu înaintarea în vârstă, indivizii ar putea selecta, crea și întreține din ce în ce mai multe medii care sunt congruente cu personalitățile lor [25; 26], de aceea intervențiile pentru optimizarea comportamentului categoriei NEET își găsesc la vârsta adultă emergentă timpul cel mai potrivit. Deși personalitatea se schimbă pe tot parcursul vieții, primul studiu care a comparat direct diferențele inter-individuale în schimbarea personalității la diferite grupuri de vârstă, cu participanți între 16 și 84 de ani a găsit vârsta maturității timpurii ca fiind cea mai plastică și cu diferențele interindividuale în schimbarea personalității cele mai pronunțate.

În cursul vârstei adulte emergente, gradul de modificare a profilului de personalitate pare să fie moderat ridicat. De exemplu, s-a raportat o corelație medie de .70 între profilurile de personalitate la vârsta de 18 și 26 de ani [20]. Mai mult, studiile anterioare au constatat în mod constant că profilurile de personalitate devin mai stabile (adică tind să se schimbe mai puțin) odată cu înaintarea în vârstă [4; 22; 24]. De exemplu, într-un studiu realizat cu studenți [9] a găsit că stabilitatea profilului a de la 0,72 la 0,76 pe parcursul a patru ani. În mod similar, un alt studiu a constatat că stabilitatea profilurilor de personalitate a crescut până la vârsta de 30 de ani și apoi a rămas în mare parte neschimbată [23].

În concluzie, cercetările privind potențialul de schimbare a personalității indică vârsta adultă emergentă ca având maximă plasticitate, fapt ce ne încurajează să credem că tinerii din categoria NEET pot fi sprijiniți nu doar prin proiecte de asistență profesională și financiară propuse și derulate la nivel european, ci mai ales prin intervenții psiho-sociale de optimizare comportamentală și dezvoltare personală. De altfel, în rândul psihologilor și sociologilor se ridică tot mai multe voci care evaluează critic discursul despre tinerii NEET și contextul lor social, economic și politic și contestă stereotipurile convenționale ale NEET ca fiind disfuncționale și lipsite de aspirație [6; 21]. De asemenea, există opinii care reclamă însuși termenul NEET ca fiind inutil, în parte pentru că încurajează factorii de decizie politică să se mai degrabă pe simptome decât pe cauze. Etichetând tinerii NEET, statisticile oficiale îi identifică ca o problemă care trebuie abordată prin politici publice, dar nu reușesc să se concentreze asupra motivului pentru care numărul lor e în continua creștere. Pentru mulți tineri, abandonul poate părea de fapt un răspuns rațional la circumstanțele date



și prinde tot mai puternic contur idea că ar trebui să trecem dincolo de ideea de NEET prin strategii reale de dezvoltare autentică a tinerilor.

BIBLIOGRAFIE

1. ARNETT, J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, volume 55, pp. 469–480, 2000
2. ARNETT, J. J. Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, volume 1, pp. 68–73, 2007
3. BLEIDORN, W., SCHWABA, T. Personality development in emerging adulthood. In Specht, J. (Ed.), *Personality development across the lifespan* (pp. 39–51). Amsterdam: Elsevier, 2018
4. COSTA, P. T., JR., MCCRAE, R. R. The Five-Factor Model, Five-Factor Theory, and interpersonal psychology. In L. M. Horowitz and S. Strack (Eds.), *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment, and therapeutic interventions*, pp. 91-104. John Wiley & Sons, Inc., 2011
5. DENISSEN, J., ULFERTS, H., LÜDTKE, O., MUCK, P. Longitudinal transactions between personality and occupational roles: A large and heterogeneous study of job beginners, stayers, and changers. *Developmental Psychology*, volume 50, pp. 1931-42, 2014
6. GRACEY, S., KELLY, S. Changing the NEET mindset. Learning and Skills Network. The Charlesworth Group, Flanshaw Lane, Wakefield, 2010
7. HUDSON, N. W. , ROBERTS, B. W. Social investment in work reliably predicts change in conscientiousness and agreeableness. *Journal of Research in Personality*, volume 60, pp. 12–23, 2016
8. HUTTEMAN, R., HENNECKE, M., ORTH, U., REITZ, A. Developmental tasks as a framework to study personality development in adulthood and old age. *European Journal of Personality*, volume, 28, pp. 267–278, 2014
9. KLIMSTRA, T. A., HALE, W. W., GOOSSENS, L., MEEUS, W. H. J. Longitudinal associations between personality profile stability and adjustment in college students: Distinguishing among overall stability, distinctive stability, and within–time normativeness. *Journal of Personality*, 78, 1163-84, 2010
10. LEIKAS, S. , SALMELA–ARO, K. Personality trait changes among young Finns: The role of life events and transitions. *Journal of Personality*, volume 83, pp. 117-126, 2015



11. MILOJEV, P., SIBLEY, C. Normative personality trait development in adulthood: A 6-year cohort-sequential growth model. *Journal of Personality and Social Psychology*, volume 112, pp. 510-526, 2017
12. MINULESCU, M. Big Five. ABCD-M, Editura SINAPSIS, 2007
13. OECD. The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?”, in *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, Paris, 2016
14. OECD EMPLOYMENT OUTLOOK. Organisation for Economic Co-operation and Development, p. 27, 2008.
15. PUSCH, S., MUND, M., HAGEMEYER, B., FINN, C. Personality Development in Emerging and Young Adulthood: A Study of Age Differences. *European Journal of Personality*, volume 34, pp 1-60, 2019
16. RAIU, S. Adultul emergent. Tranziția de la școală la muncă. Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2016
17. ROBERTS, B. W., DAVIS, J. P. (2016). Young adulthood is the crucible of personality development. *Emerging Adulthood*, volume 4, pp. 318-326, 2016
18. ROBERTS, B. W., WALTON, K. E., VIECHTBAUER, W. Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, volume 132, pp. 1–25, 2006
19. SCHWABA, T. , BLEIDORN, W. Individual differences in personality change across the adult life span. *Journal of Personality*, volume 86, pp. 450–464, 2018
20. SPECHT, J., EGLOFF, B., SCHMUKLE, S. C. Stability and change of personality across the life course: The impact of age and major life events on mean-level and rank-order stability of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, volume 101, pp. 862–882, 2011
21. SIMMONS, R., THOMPSON, R. NEET Young People and Training for Work: Learning on the margins, Stoke on Trent: Trentham Books, 2011
22. SYED, M. Emerging adulthood: Developmental stage, theory, or nonsense? In Arnett, J. J. (Ed.), *Oxford library of psychology. The Oxford handbook of emerging adulthood* (1st ed., pp. 11–25). New York: Oxford University Press, 2015
23. TERRACCIANO, A., MCCRAE, R. R., COSTA, P.T. Intra-individual change in personality stability and age. *Journal of Research in Personality*, volume 44, pp. 31-37, 2011
24. VAN DEN AKKER, A. L., DEKOVIC, M., ASSCHER, J., PRINZIE, P. Mean-level personality development across childhood and adolescence: A temporary defiance of the



-
- maturity principle and bidirectional associations with parenting. *Journal of Personality and Social Psychology*, volume 107, pp. 736–750, 2014
25. WRZUS, C., ROBERTS, B.W. Processes of personality development in adulthood: The TESSERA framework. *Personality and Social Psychology Review*, volume 21, pp. 253-277, 2017
26. WRZUS, C., WAGNER, G. G., RIEDIGER, M. Personality-situation transactions from adolescence to old age. *Journal of Personality and Social Psychology*, volume 110, pp. 782-799, 2016